СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXXII. Число 86. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 12. квітня, 1924. VOL. XXXII. No. 86. Jersey City, N. J., Saturday, April 12, 1924. THREE CENTS

Делегація „Обєднання“ у секретаря стейту Гюза.

ВАШІНҐТОН, 10. квітня. — О пів до третої години сполудня секретар стейту Гюз приняв на авдієнції делегацію „Обєднання Українських Організацій в Америці“, котра представила йому тяжке положенне українського населення під польським панованнем, ілюструючи його лячною траґедією п. Ольги Левицької-Бесарабової, та вручила йому меморіял про політичне положення українського народа.

Іменем делеґації головну промову виголосив гр. Михайло Дармограй, представник Ліґи Ветеранів. В короткій, але ядерній промові бесідник апелював до представника американського уряду, щоби він сповнив свої зобовязання супроти ветеранів, що йшли битися за свободу всіх народів.

Секретар Гюз подякував делеґації за вручений меморіял.

ПОЧИНАЮТЬ ЗАКОНОДАТНІ ЗАХОДИ ПРОТИ ПЕРЕКУПСТВА У ВЕЛИКИХ ПАРТІЯХ.

ВАШІНҐТОН, 10. квітня. — Сенатор Волш з Месечузетса вніс нині ризолюцію, після котрої требаби заборонити датки та оплату дефіцитів політичних партій з приводу виборів. На думку сенатора Волша такі датки деморалізують партії, бо вибрані кандидати мусять відтак вислугуватися богатим жертводавцям.

ВЖЕ МАЮТЬ ДОСИТЬ СЛІДСТВ?

ВАШІНҐТОН, 10. квітня. — Сенатор Вотсон вніс нині резолюцію, щоби роспустити комітет для розсліду діяльности бюра нутрішних приході яко непотрібне. Члени сього комітету противляться внесенню.

ЗА ПОДАТКОВИЙ ЗАКОН.

ВАШІНҐТОН, 10. квітня. — Фінансовий комітет збираеться предложити сенатови свій проект доходового податку в суботу. Демократи подали свій проект, який, як вони кажуть, дає більші полекші менчим податковцям.

ПРИХИЛЬНИКАМ КУЛИДЖА НЕ ВДАЛОСЯ ВИКИНУТИ БЛУМА.

ВАШІНҐТОН, 10. квітня. — По довгій та горячій дебаті над викиненнем з конґресу демократичного конґресмена Блума, що мав бути вибраний в Ню Йорку при помочи виборчих обманьств, палата послів рішила 210 голосами проти 198 задержати Блума в конґресі. З огляду на те, що президент Кулидж завзивав конґресменів викинути Блума, се голосованне вважається поважною невдачою адміністрації.

ЗІ СЛІДСТВА ДОСЛИДУВАЧІВ ПРОТИ ДОСЛІДУВАЧІВ.

ВАШІНҐТОН, 10. квітня. — Вілієм Бернс, голова слідчого бюра при департаменті судівництва, признав, що правдою є, як каже сенатор Гвілер, що департамент судівництва в Вашінґтоні висилав своїх аґентів до Монтани шукати за фактами для скомпромітовання сенатора Гвілера, котрий вів слідство проти департаменту судівництва.

АМЕРИКАНСЬКІ УРЯДНИКИ ПОКЛАДАЮТЬ ВЕЛИКІ НАДІ НА ПЛЯН ДОСА.

ВАШІНҐТОН, 10. квітня. — Американський уряд здержується від всяких заяв про рапорт економічної комісії Доса, але високі американські урядники приватно покладають великі надії на плян, ввважаючи його поважним кроком вперед до полаґодження повоєнного замішання в Европі.

СЕНАТОР ПРОСИТЬ РОЗСЛІДИТИ СЕБЕ.

ВАШІНҐТОН, 10. квітня. — Сенатор Ґудинс, републиканець з Айдаго, котрому закинуло недавно одно фармерське товариство, що більшість федеральної допомоги для фармерів опинилася в руках його та його родини, просить сенат установити комітет для розслідження пороблених йому закидів.

ЗАВЗЯТИЙ КАНДИДАТ.

ВАШІНҐТОН, 10. квітня. — Сенатор Джансон, що від кількох уже місяців веде завзяту кампанію за своїм іменованнем кандидатом републиканської партії при слідуючих виборах президента Злучених Держав, заявляє публично, що невдачі, які його кандидатура потерпіла в середно-західних стейтах, нічим не оґірчують його та що він буде вести свою аґітацію далі. Всеж таки він бачився примушеним замкнути свою канцелярію в Шикаґо.

ПОДОРОЖ АМЕРИКАНСЬКИХ ЛЕТУНІВ ДОВКОЛА СВІТА.

СИТКА, Аляска, 10. квітня. — Американські летуни, що летять довкола світа, прилетіли сюди нині о три чверти в полудне.

Послідна подорож з Принс Руперт, в Британській Колумбії, в Канаді, сюди виносить 300 миль; перебули її за чотири години і 21 мінуту. Звідси вилітають вони до міста Кордови, на Алясці, що лежить звідсіля 475 миль на північний захід.

ПЕРЕЛОВИЛИ БАНДУ ФАЛШІВНИКІВ ГРОШИЙ.

НЮ ЙОРК, 10. квітня. — Тайна поліція федерального уряду зловила тут 14 осіб, яких вона підозріває за фалшованне гроший. Межи арештованими є 11 мущин, 2 женщини та одна дитина. Мають вони мати на Лонг Айленді фабрику гроший, на побудованне котрої видали суму 40,000 долярів. Мали вони видати наперові гроші від 1 до 20 долярів. Хтось з них купив у одного муншайнера горівки й заплатив фалшивим банкнотом; з сього й почалося слідство, яке тепер і покінчилося арештованнем.

ОРҐАНІЗУЮТЬСЯ ДЛЯ МОДИФІКАЦІЇ ПРОГИБІЦІЙНОГО ЗАКОНА.

НЮ ЙОРК, 10. квітня. — Тут повстала Ліґа Умірковании, що поклала собі за ціль добитися модифікації прогибіційного закона Волстеда.

В АНГЛІЇ ВЕРТАЮТЬ ДАВНІ ЗВИЧАЇ.

Англійські часописи пишуть, що в Англії вертають дівчата до „звичаю 29-го лютого“. На основі цього гарного старого звичаю, дівчата мають право запросити мужчину, котрого собі виберуть. Не знаємо, чи молодець має право не прийняти запросин, але кожен майже знає хоч би з власної практики, що чоловіки є більше слабі супроти гарного пола. Головно цього року цей звичай замітний був у Лондоні, та його на стільки приноровлено до наших часів, що одружіння не є обовязкове. Цей змодернізований звичай виглядав тепер так, що — дівчата навіть самі платили рахунки за вечерю. Та можна думати, що то лише цей один день був такий, а вже на другий день, цебто з 1-им березня чоловіки вертають до „давного“ цебто теперішнього звичаю і платять і платять...

СТАТИСТИКА ПОДРУЖНЬОЇ ВІРНОСТИ.

Професор Ліонс із Балтімора не жалував труду, щоби обчислити подружу вірність. Він узяв 1000 припадків подружої невірности чоловіків і 1000 припадків жіночої невірности. Згідно з судовими актами на 1000 відоломних чоловіків 785 було темного волосся, смуглого або чорного, а лише 215 ясноволосі. У жінок відношення для біловолосих трохи некориснїще, 336 супроти 634 смуглявих і чорних. З цього можна заключати, що біляві люде постійніщі у любови, серце їх ніжне і вірне і взагалі дають більше ґарантії, що звичайний зворот „люблю тебе до смерти“ у них не є фразою.

ПРОДУКЦІЯ БАВОВНИ НА СВІТІ.

Америка не всилі продукувати стільки бавовни, скільки треба для бавовняного промислу. Тому богато економістів питається, відкіля світ дістане цей недобір, який вже сьогодня замітний у запотребованню бавовни. Америка сьогодня не може задоволити й сама себе що торкається бавовни, головнож 35-міліметрової. Індія продукує богато бавовни, але все те зуживає Анґлія; в будучині зуживати-ме ще більше. Єгипет дає все менше бавовни, а то наслідком закона з 1919. р., яким влада підпомагає й приказує засівати поля збіжжам. Цїллю цього закона, щоби Єгипет не мусів привозити до краю збіжжа. Анґлія вводить управу бавовни в своїх тропічних кольоніях а Французи баґнетами наганяють своїх кольоністів у Африці й Океанії, щоби садили бавовну. З своїм уздоровленням Росія певне доведе культуру бавовни до колишнього розцвіту, головнож у Ферґані. Та всетаки мусітимуть садити бавовну й всі краї, які мають навіть мало услівій для цього, як Еспанія, Італія, Греція, Туреччина, Югославія. Будучина бавовняного промислу вельми невесела, головнож наслідком сильного зуживання автомобілевих пневматиків, котрі дуже зужитковують бавовну.

НОВА МОСКОВСЬКА ЧАСОПИСЬ НА ПІДКАРПАТТЮ.

У Пряшеві має вийти дня 1. квітня перше число нового тижневика „Русское Слово“. Редактором цього нового кацапського органу буде якийсь Степан Ґондіч.

НОВИЙ ЛІК ПРОТИ ЗАПАЛЕННЯ ЛЕХКИХ.

Як звідомляють швайцарські часописи з Берна, вдалося одному тамошньому молодому лікареви винайти серум (лік) успішний у личенню хорих на запалення лехких. Молодий лікар, на йменя др. Томаркін послугувався цим лікарством у недузі князя Аости, котрий тяжко захорів на запалення лехких. Досі наслідком запалення лехких вмирало 40 процент. Тепер при личенню нововинайденим ліком д-ра Томаркіна вмерло лише чотири на сто. Д-ра Томаркіна запросили лікарські стоварищення ріжних держав, щоби мав відчити про спосіб лічення своїм винаходом.

КВОЧКА ПОСЛУГУЄТЬСЯ ГУСКОЮ ЯК ЧОВНОМ.

Англійські часописи пишуть, що в одному селі в Англії квочка, яка сиділа на гусячих яйцях висиділа гусята. А гусята, як гусята, вараз побігли на воду й плавали. Пійшли за примірoм старих гусей. Квочка як божевільна вганяла понад беріг потока. Але гусята не зважали на квочку. Колиж стара гуска, що повела гусята на потік, підплила до берега,— квочка скочила їй на спину й плавала так із гусятами наче на човні.

ВИКЛАД В. ЧЕРНОВА.

В Празі орґанізувалась соціялістична ґрупа. В цю ґрупу входять еміґранти Українці, Грузини, Росіяни, Білороси, а також і чеські соціялісти. З ініціятиви цієї організації 13. березня б. р. в „Українській Хаті“ в Празі відбулися збори, на котрих з докладом виступив перший голова загально-російських установчих зборів В. М. Чернов. Темою докладчик взяв: „Етика й революція“. З надзвичайною увагою переповнена заля заслухала реферат По рефераті відбулися дебати, в котрих приняли участь представники багатьох соціялістичних партій.

ВОЗНИЙ ДІСТАВ 3-МІЛЬОНОВУ СПАДЩИНУ.

Возний міністерства просвіти в Парижі, Марселін Куртіе одержав у спадщині три міліони франків. Та цим разом це не спадок від вуйка чи богатої тітки з Америки. Цей скромний функціонар мав щастя інтервенювати особисто в справі одної богатої Італійки. Італійка одержала тоді ордер признаний їй міністерством. Перед смертю не позабула на возного й у завіщанню записала йому 3,000.-000 франків.

Московські большевики на Україні просять Москву о Палестину на Україні.

МОСКВА, 10. квітня. — „Український“ (зложений з Москалів і змосковщених Жидів) „совнарком“ (совет „народніх“ комісарів) в Харкові приняв офіціяльно плян скольонізовання Криму і південної України Жидами, задля створення жидівської републики на Україні.

Харківський „совнарком“ приняв у сій справі відповідні резолюції і вислав їх до московського „совнаркома“ на розгляд з прошеннем, щоб затвердив сей плян і дав дозвіл виконати його по змозі як найскорше.

УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАНЦІ В БЕСАРАБІЇ?

ВІДЕНЬ, 10. квітня. — З Білгороду, Букарешту і Варшави наспіли депеші, які повідомляють, що українські повстанці перейшли Дністер і увійшли на територію Бесарабії, де звели вже перші оружні перепадки з румунськими військами.

СТАНОВИЩЕ ФРАНЦІЇ ДО ПЛЯНУ ДОСА.

ПАРИЖ, 10. квітня. — Французька преса загалом приняла плян Доса прихильно, одначе частина невдоволена з того, що по сьому пляну Франція мала-б кинути економічну контролю і визискуванне Рурщини, а також і з того, що сума „воєнних відшкодовань“, які Німеччина має сплачувати Франції, не означена точно, як се було у версайському договорі.

ПОГЛЯД НІМЦІВ НА ПЛЯН ДОСА.

БЕРЛІН, 10. квітня. — Голоси німецької преси про плян комісії Доса поділені. Частина преси за пляном, а решта заявляється за неодмінним відкиненням його.

В усякому випадку треба ще ждати на вирішенне Німеччиною аж до виборів, які мають бути 4-ого мая с. р. Якщо при тих виборах побідять монархісти, так немає вигляду на принятте пляну Доса.

ПУАНКАРЕ ПРОТИ СОВЄТІВ.

ПАРИЖ, 10 квітня. — Премієр Пуанкаре заявив, що Франція не спішиться признавати російського советського уряду. Вона, казав він, ставить такі вимоги як Злучені Держави, себто вимагає, аби совети наперед приняли культурні способи правління у своїй державі.

СТІННЕС ПОМЕР.

БЕРЛІН, 10. квітня. — Нині помер тут маґнат і велит німецького промислу Гуґо Стіннес.

Він перебув недавно операцію, а відтак занепав на запаленнє легких. Недуга скомплідувалась і найперші спеціялісти не могли спасти його життя.

ТРИЮМФАЛЬНИЙ ПОВОРОТ МУССОЛІНІЯ ДО РИМУ.

РИМ, 10. квітня. — Премієр Муссоліні вернувся з Медіоляну до Риму. Скрізь по дорозі його витали величаво як великого побідника.

Муссоліні сказав на зібранню в Реджджіо, що фашізм вже не в меньшости; що він тепер се Італія Італійців.

При виборах до парляменту фашісти здобули три четвертини голосів.

РИКОВ ПОВАЖНО ХОРИЙ.

БЕРЛІН, 10. квітня. — В тутешніх російських кругах запевняють, що голова російського „совнаркома“, Риков, поважно хорий. Кажуть, що він дістав відпустку на необмежений час.

СТУДЕНТИ НА ЗАСЛАННЄ.

БЕРЛІН, 10. квітня. — З Одеси повідомляють, що советська влада вислала на засланнє 19 студентів тамошнього університету. Між засланими були і комуністи, які критикували владу.

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ЗАСУДИЛИ „КОНТР-РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ“ В КИЄВІ.

МОСКВА, 10. квітня. — З Києва повідомляють, що там „революційний“ трибунал засудив 24 обжалуваних за контрреволюцію.

Щербатова, Яковлєва, Єдиневського і Виноградову засуджено на кару смерти, а прочих 20 на тюрму. Між засудженими на тюрму є проф. Василенко, бувший міністер просвіти за Скоропадського.

РОСІЯ ПРОТИ АНҐЛІЙСЬКОЇ ПОЗИЧКИ РУМУНІЇ.

МОСКВА. 10. квітня. — Голова російської советської дипльоматичної служби Макс Літвінов заявив, що колиб Анґлія дала позичку Румунії, то Росія буде вважати се виступом проти неї, з уваги, що Румунія загарбала російську територію, Бесарабію, та що відносини між сими обома державами напружені.

ВРАНҐЕЛЬ ЇЗДИВ ДО МИКОЛИ МИКОЛАЄВИЧА.

БІЛГОРОД, столиця Сербії, 10. квітня. — Бувший командант проти-большевицької російської армії барон Петро Вранґель вернувся сюди з Парижа, де цілий місяць відбував наради з Миколою Миколаєвичем, котрого російські монархісти видвигають кандидатом на нового російського царя.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПОСЛІДНИЙ МІСЯЦЬ

Касовий звіт Українського Народного Союза за місяць март показує, що в сьому місяци наша організація виплатила 9 посмертних запомог на близько 8тисяч долярів, 12 запомог для хорих та калік на загальну суму 725 долярів та зробила чотири виплати з фонду сирітського.

Сі поважні видатки на біжучі запомоги згідно зі статутами нашої організації не перешкаджають зростови маетку організації. Як кождого місяця так і сього члени вложили в будову маетку поважну цеголку. І так посмертний фонд Українського Народного Союза зріс з 596 тисяч 907 долярів 54 ц. до 609 тисяч 184 доляри 77 ц. себто о 12 тисяч 277 долярів 23 ц. Фонд резервовий зріс о 1 тисячу 483 доляри 15 ц. Всі фонди, призначені на посмертні запомоги, дійшли вже до суми 800 тисяч 284 долярів, а ввесь маеток Українського Народного Союза зріс о 18 тисяч 744 доляри 21 ц., піднявшися з 1 міліона 13 тисяч 95 долярів 2 ц. на 1 міліон 31 тисяч 839 долярів 23 ц.

В той спосіб члени з місяця на місяць будують фінансову силу Українського Народного Союза, а організація згідно зі своїми статутами поспішає чим скорше з допомогою кождому членови, що її потребує.

ПРО ПАЛЕСТИНУ НА УКРАЇНІ.

Берлінський тижневик Літопис (ч. 12) пише:

Доборолась Україна — до „автономної еврейської републики"! Отсе найновіша новина, яку принесла „еврейська телеграфічна агенція" з Москви. Вироблений у жидівських колах СССР проект колонізації Криму й південної України й утворення з тих земель автономної републики був обмиркований та принятий висшими совітськими інстанціями, в тім числі й українським радянським урядом; переведення в діло сього проекту має почастися негайно.

Гротескова вістка, прекрасний матеріял для гумористів і карикатуристів, коли б за нею не скривався весь трагізм нашої землі, нашого народу й нашої історії. Щодо реалізації сього проекту можна мати більш-менш оправдані сумніви, та сам факт появи його говорить томи... „Ні Жида, ні Ляха" — був наш історичний національний ідеал, і ми, співаючи сей рефрен, дійшли до того, що одна частина України повернула назад до Ляхів, друга опинилася під пануванням жидів, а третя — має перемінитися у справжне юдейське царство... „Ні хлопа, ні пана" — був (у Винниченка й тов. й досі е) наш сучасний національний ідеал, і ми сьогодні між аргументами в користь „еврейської автономії републики" читаємо, що в південних українських губерніях поверх три міліони десятин землі лежать пусткою, не маючи ні хлопа, ні пана, щоб обробляти її... Значить — наш історичний ідеал не сповнився, зате сучасний — здійснився блискуче. Та хто скаже, що між обома сими фактами — між невдачею й успіхом — нема звязку?

Та вернім до проекту жидівської держави в Україні. В минулім нашої землі знаємо часті й радикальні переміни племінного характеру людности: Кимирійці, Скити, Сармати, Готи і іньше ність числа; між ними й ісповідники Єгови — Хозари, що два століття володіли над Дніпром. Ще й потім, Володимир Св. був у великій спокусі, щоб замість охрещувати всю Русь, велїти її... обрізати по Мойсеевому закону. Чому отже не має й тепер повінятися щось аналогічне?

Палестина й Україна! Там Англійці завоювавши країну на Турках і незважаючи на арабських автохтонів, відбудовою історичної жидівської держави заплатили военний довг вдячности супроти haute finance; і тут, спасителі власного народу, пославши міліони людей на голодову смерть й обєрнувши міліони десятин землі у Дикі Поля, сподіваються роздобути у сеї-ж міжнародної haute finance необхідні кредити — за ціну відбудови історичного хозарського царства, де можна-б знайти захист від страшної филї антисемітизму в Росії.

Ось вам і „українізація" України!

ДЕЩО З „ПОЛЬСЬКОЇ ГОСПОДАРКИ".

Дня 21. м. м. на засіданню комунікаційної комісії польського сойму підчас нарад над буджетом міністерства військових справ порушено справу „Орбісу". В дискусії пос. Йонас (Жид) назвав контракт управи зелізниць з „Орбісом" подарунком для вшехпольської партії (на чолі „Орбісу" стоїть вшехпольський есенатор Адам). Обчислення з „Орбісом" переводиться раз на місяць (використовування девалюації!). „Орбіс" має аґенції заграницею, де побирає належитість в тривкій валюті, якою там диспонує Зем. Кред. Банк, а за білети „Орбіс" платить в польських марках і в додатку — після упливу довшого часу. Найвисша Контрольна Палата ствердила, що державний скарб має доплатити до „Орбісу" около 7 міліярдів мп. Внесок бесідника на зірвання контракту з т-вом „Орбіс" перепав голосами „народової" більшости.

Польська ґазета „Хлопскі Штандар" подає до відома нову аферу, сим разом парохіян Вітоса. В Кракові основано „Синдикат Кошикарський", акційну спілку. На чолі надзірної ради сеї спілки стоїть Вітос. Ся спілка від 1921. р. винаймає 500 гектарів державної землі в громадах Серославіце, Гробля, Козліце і Пастернак за марну суму. Винаймлено без публичної ліцитації, з великою кривдою для згаданих громад.

[illegible] господарка в Польщі від верху до долу...

Жидівська республика — на Україні.

Наука голодного року.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

III.

Знайдуться люди, які все-таки не зможуть собі пояснити, як це „уряд УССР" так просто й без вагання дав свою згоду на утворення жидівської републики на найкращих українських землях. „Який би то не був уряд, — скаже дехто, — хоч би складався він з самих злодіїв чи ідіотів, а всеж-таки він прецінь мусів би збагнути, що така легкодуха згода пошкодить **йому самому**, підкопає його **власне** становище в краю... Ні, це неможливо, рішуче неможливо!"...

На жаль і на превелике лихо українського народу — це дуже можливо. В історії совітської влади на Україні вже був один подібний випадок, коли хочете — це страшніщий. І харківські „молодці" поступили тоді точнісінько так, як цього разу, себ-то без вагання і протесту дали свою згоду.

Маємо на оці **страшний голод 1921/22 р. на Україні**. Тоді був подібний момент: Москва вимагала від Харкова, щоб Україна віддала всі свої харчові запаси, хоч ясно було, що це засудить кілька міліонів української людности на голодову смерть. І нічого: **Харків послушно зробив те, що від нього вимагалось.**

Навела нас на це порівнання одна книжка, яка в минулім році вийшла з друку. Це — спомини відомого московського письменника і статистика А. Пешехонова про його службу на совітській Україні на посаді голови української статистичної управи. Спомини ті кидають блискавичне світло як на причини голодової смерти кількох міліонів української людности, так і на відносини між московськими володарями та харківськими „підручними".

Був місяць липень 1921 року. На чолі українського „уряду" тоді ще стояв славнозвісний Раковський. Москва спізнилася дати вказівки що до розмірів харчового податку на Україні. Тоді українські статистики, з передовсім Пешехонов, самі випрацювали норми податку. Мавши дуже лихі відомости про врожай того року, вони також встановили норми, щоб у людей хоч що-небудь залишилось до нового врожаю.

Аж тут приїхав з Москви статистик Попов, голова центральної статистичної управи. Приїхав, подивився на вироблені тут норми продподатку й рішучо заявив, що це не йде. **Норми треба збільшити, бо сам Ленин того жадає!**

Почався спір, зпочатку між Поповим і Пешехоновим, потім між Поповим і Раковським, а нарешті між Поповим і цілим „українським" Політбюром. Усі ці згожувались, що рацію має Пешехонов, але Попов конче хотів поставити на свойому. Тоді Мануїльський, один з найбільших достойників совітської України, звернувся до Попова з характеристичною фразою:

— Дайте спокій зі статистикою! Скажіть нам одверто, в чім річ, — **Ми люде дисциплиновані й зробимо все, що треба...**

Вже одна ця фраза чого варта! Та далі буде ще краще.

Побачивши, що на статистичнім полі він перемоги не отримає, Попов став кричати, що він приїхав з особистого доручення Ленина, що він зараз же сповістить його телефоном про все й т. д. Раковський **спокійно і з гідністю** відповів йому, що „ми теж сповістимо Москву про наші погляди" й тоді побачимо, чия візьме.

Зверніть, читачу, увагу на слова: „спокійно і з гідністю". Виходить, ніби-то це справді уряд — не зовсім самостійний, але все-таки свідомий своїх прав. Ну, та слухайте далі.

„На другий день, — оповідае Пешехонов, — Попов навіть не заглянув до нас, а ще через добу ми довідались, що з **московського Політбюра надійшов наказ підлягати вказівкам Попова, й український совнарком без спротиву йому покорився**... Декрети, навіть вже оголошені, було негайно перероблено й розмір продподатку для більшости повітів значно побільшено"...

А що сталось зі „спокоєм та гідністю" Раковського? Нічого не сталось: просто він їх сховав глибоко в кешеню.

Вийшло так, як сказав Мануїльський: „Ми люде дисциплиновані й зробимо все, що треба", иншими словами — все, що звелить Москва. І зробили. А наслідком цеї „дисциплінованости" була **голодова смерть кількох міліонів української людности.**

У світлі цього історичного факту стає цілком зрозумілою й теперішня легка згода „уряду УССР" на створення жидівської републики на українських землях. **Зпочатку українську людність на тих землях вимордовано голодом, а нині ті землі віддається під жидівську державу.** Одне ніби-то цілком логічно випливає з другого. І коли „уряд УССР" у першім випадку не протестував, то ясно річ, що він **не може** протестувати і в другім випадку. Бо хто сказав „А", той мусить сказати і „Б".

Прага, 24. березня.

Радянин.

Дня 13. квітня 1924, заходом „Жіночої Січи ім. Богдана Хмельницького в Ню Йорку, відбудеться ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ за упокій бл. памяти Ольги з Левицьких Бесарабової о год. 12½ сейчас по Службі Божій.

Отсим маємо честь запросити всі Товариства, Братства і Сестриництва з Ню Йорку і околиці до численної участи в Панахиді, та віддати послідну прислугу жертві замученій наїздниками Ляхами. — Рівнож взиваємо хай день 13-тий цвітень буде для нюйорських Українців днем жалоби; тим докажемо, що уміємо цінити жертви, котрі віддають свое життє за визволення нашого народу від ляцького наїзника.

В день жалоби будуть Січовички розносити жалобні кокардки і збирати жертви на памятник нашій мученици за волю.

„Жіноча Січ" ім. Богдана Хмельницького.

КОМУНІЗМ В АМЕРИЦІ.

(Продовження)

Проби злуки і православні обжалования.

В 1920. році виступила на сцену так звана злучена комуністична партія. Мала вона обєднувати комуністичну та комуністичну робітничу партію. Злуки доконано в червни, але де й як, се держано в тайні, хоча аґенти федерального уряду знали про все докладно.

В своїй новій програмі нова організація заявляла, що капіталізм стоїть нині перед упадком. Мовляв, горожанська війна межи клясами обняла ввесь світ. Програма закликала до парляментарної акції, але лишень для цілий ширення революційної пропаґанди, заявляючи рівночасно, що деколи вона буде бойкотувати вибори. Партія сподівалася, що боротьба кляс перейде скоро в отверту війну, яка мусить скінчитися диктатурою комуністів. Ся хвиля малаби бути вже таки під руками.

Велику частину програми посвячено докладному плянови перебудови суспільности на случай комуністичного перевороту.

Злука, однак, не злучила всіх. Знова вирнули сварки, знова одні другим закидали неправославність комуністичних поглядів. Яких 34 делеґатів не захотіло пристати на злуку. Вони видали відозву що в новій програмі нової організації аж кишить від буржуазного страху перед нищеннем маетку та життя. Виходилоби, що ціль перевороту в нищенню. Як не [illegible], то нема доброго перевороту. Сі революціонери виступили, назвавши своїх злучених товаришів панами.

Новий рік.

Новий, 1921. рік, застав уже пять комуністичних груп, з котрих кожда кидалася на кожду другу, зі завзяттєм релігійної секти, називаючи лишень себе правдивою представницею комуністичної віри, визиваючи всякого, що на неї не годиться, зрадником робітничої справи та наемником капіталістів.

В сьому році комунізм дістав ще одну групу. Знова скомунізувалася частина соціялістичної партії. Видно, одні соціялісти діставали комуністичну недугу скорше, другі пізнійше. Одні переходили її скорше, другі хорували довше. Ся частина соціялістичної партії, що заслабла на комунізм аж в 1921. році, не приступила до других сект, але зорганізувалася осібно та назвалася гучно комітетом третього (московського) інтернаціоналу. Старі комуністи не давали за виграну. Вони не дозволяли тим, що послідні заслабли на комунізм, перелицитувати себе в комунізмі. Вони почали кпити з нових комуністів і сим так їх осмішили, що нова група не могла розвинутися та зіллялася з другими.

Великих слів велика сила.

Більшість перейшла до організації, що теж шумно назвалася робітничою радою. Повстала вона в Ню Йорку серед теплих весняних днів 1921. року. Вона заложила двотижневий орган та почала критикувати остро соціялістів та другі комуністичні групи, доказуючи всім, що вони не є правовірні комуністи.

Головна сила сьої „робітничої ради", що складалася переважно з непрацюючих інтелігентів, лежала в тих членах, що перейшли до неї з так званого комітету третього інтернаціоналу. Яку силу мала ся „робітнича рада", можна вносити з того, що комітет третього інтернаціоналу не мав більше як 50 членів.

Ся „робітнича рада" заявляла в своїх публікаціях, що серед американського робітництва зростає настрій за третим інтернаціоналом та його засадами. Виходилоби з її слів, що для викресання сили з того настрою треба лишень одного, а саме якоїсь сполуки для всіх тих організацій, що симпатизують з московськими большевиками. І ось такою організаційною, сполучною силою мала бути ся „робітнича рада". Раді здавалося, що вона видумала порох. Тимчасом з такою обєднуючою місією виступала дотепер кожда комуністична група. Кілько їх не було, то кожда казала, що вона є Месією комунізму, зісланим провидінням історії для получення в одно всіх розбіжних комуністичних груп.

„Робітнича рада" виступила з думкою, що комуністи не можуть далі розвиватися як підпольна організація, та що вони для свого розвою потребують якоїсь явної партії.

Ся „рада" з часом ще більше стопилася, а її останки перейшли в повставшу пізнійше „робітничу партію".

Заходи коло організовання Муринів.

Комуністи звернули теж увагу на те, що вони моглиб викувати собі якийсь капітал з гнету білих над Муринами та з ненависти Муринів до білих. І ось в 1921. році повстає Брацтво Африканської Крови. Заложила се брацтво жмінка Муринів-комуністів, яка поклала собі за ціль нести евангеліє комуністичної правди межи чорних. Хоча їх було всего жмінка, мимо сього вони комуністичним звичаєм проголосили, що вони мають уплив на всю Америку. Очевидно, впливу на Муринів вони ніякого не мали, і Мурини осталися глухими на проповідь комуністичного евангелія. До того серед сих муринських комуністів виявилися ріжні напрямки, і як один лідер без війска йшов до ліса, другий ішов до біса. Організація в одному стейті, примітом, котра, очевидно, назвала себе представницею всего стейту, виступила з програмою расової злуки в свобідній Африці та остро пятнувала муринського лідера Марка Гарві, котрий за свою роботу серед Муринів попав недавно до тюрми.

Ще одна проба злуки.

В році 1921. зорганізовано також „Американську робітничу злуку" (Амерікен Лейбор Елайенс). Вона складалася з кількох розстріляних груп. Цілю її була така сама, як у других подібних груп: себто злучити другі групи. Коли вона пізнійше обєдналася з другою групою, вона хвалилася, що має в собі філії: фінську, мадярську, айриську, грецьку, полудне-славянську, еспанську, вірменську, естонську, італійську, німецьку, жидівську, московську та українську. Нисельно кожда така філія не представляла ніякої сили, бо були се часи, коли запал для російської революції вже сильно був ослаб.

(Дальше буде)

ДОПИСИ

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

В память бл. п. О. Бесарабової.

Заходом українського жіноцтва в Рачестер, а саме „Тов. ім. Лесі Українки" та „Сестр. Рождества Пресв. Богородиці" відділу 36 Українського Народного Союза, дня 16. марта відбулось віче в справі протесту проти ляцьких розбишак, які замучили в тюрмі бл. п. Ольгу Бесарабову. Жіноцтво української громади в Рачестер зворушило і відчуло втрату одної з найкращих доньок нашого народу і вшанувало память її через повстання з місць та хвилину мертвої тишини. Д-ка Катерина Гнатків, яка була предсідателькою віча, короткою і простою бесідою, але до глибини душі зворушаючою, пояснила ціль віча, заявляючи, що нашим женщинам треба ставати поруч з мущинами до борби проти неволі нашого народу. Мусимо доти постійно боротися, аж проженем наїзника-Ляха з нашої рідної землі.

Бесідниками на вічу були: о. Турула і др. Д. Соковаченко.

О. Турула пригадав громаді історію нашого народу, яку то ми боротьбу провадили через довгі часи з Поляками за нашу свободу. Вона і тепер провадиться і поти тревати-ме, аж буде цілковита побіда по нашій стороні. о. Турула вказував, що з Польщею ніхто з сусідних народів ніколи в згоді не жив, бо Польща не уміє жити в згоді з жадними сусідами. І тому ми, Українці ніколи не жили і не будемо з нею жити у приязни. За кривди заподіяні нам Поляками наш народ ніколи не забуде і як прийде час розплати — все нагадаємо. Тому, що це віче наших жінок є як вираз жалю за утратою одної зі своїх свідомих сестер, ви як матери повинні і своїх дітей виховати так, щоби вони знали, хто мучив наших жінок, дітей, а й цілий народ.

Др. Судоваченко, який говорив другий з ряду, а який сам походить з Великої України, говорив дуже розумно, поминаючи всякі сентименти. Як лікар російських війск в часі великої світової війни, який був призначений на Галичину, бачив ту Галичину, бачив той нарід, мучений всіма, зранений і обезсилений до самого краю ріжними ворогами. Вже семий рік по великій світовій завирусі, а галицький нарід не має спокою. Другі працюють вже над спокоєм, над мирним заживттям, прямують до кращого, до щастя, лише Галичина мусить ще терпіти те, про що другі народи вже почасти забувають.

Там ще й тепер панує сила кулака. Людство працює над тим, щоби ту силу змести з лиця землі, щоби замість неї прийшов спокій та щастє для всіх. Покійну знав особисто; бачився з нею у Берліні недавно тому. Це була щира душа, яка також нічого не бажала, а тільки спокою і свободи свому народови. Свята могила бл. п. Ольги є оден більше жемчуг нашого народу, за його святу справу. Жертва бл. п. Ольги є новим покріпленням для нас в боротьбі за свободу і щастя на нашій землі. Слухаєш таких слів Наддніпрянця і насуваєся мимоволі думка, що наші брати на Великій Україні знають і відчувають долю нас, Галичан. Вони знають нашу кривду і заявляються разом з нами боротися за спільну усім свободу. Народ, який має вже такі спільні національні бажання, спільні думки про свободу, такого народу визволення вже недалеке!

Д-ка К. Гнатків подякувала щиро бесідникам та зібраним за жертви, які зложили з цеї нагоди на політичних вязнів. Жертвовано жертводавцями, як нище подано $39.40, а дрібними датками зібрано $10.00 — разом $49.40.

Жертвували слідуючі: о. Турула і д. Д. Суковаченко по $2.00; Марія Ходак, Анна Лотоцька, Наталія Дорофий, Маланка Теребушка, Катерина Гнатків, Юлія Пічак, Анна Максимів, Анна Мацьковська, Параня Росоловська, Ева Реруля, Ганька Кучмій Н., Гаська Кучмій Ф., Марія Братусь, Катерина Семегин, Текля Януш, Юлія Січинська, Емілія Батрак, Катерина Герега, Анна Татига, Стефанія Турула, Грушевська, Ганька Яськів, Анна Андрусів, Марія Білей, Марія Ходак і Анна Лотоцька по $1.00; Анна Пасяк, Марія Новак, Мих. Чегай, Кир. Готра, А. Андрусів, Марія Гримарчук, Евдокія Сорофтий, Анна Стрілець, Параск. Дмитрук, Анна Микитинська, Константин Шевчук, Вол. Чижецький, Ст. Кухар і Гарасим Данилишин по 50 ц.; Евдокія Тимків 40 ц.; Н. Н. і Кася Крик по 35 ц.; П. Лялька 30 ц.; Н. Н., Марія Петришин, Іван Качала і Н. Н. по 25 центів.

Зофія Гунька,
Гася Кучмій,
секретарки.

ПОДЯКА.

Я нище підписаний складаю сердечну подяку урядникам У. Н. Союза за скоре виплачення мені $50 запомоги з каси бідних і так само дякую урядникам і членам нашого від. ч. 179 що мені платять запомогу з каси хорих. — Браття, дай Боже, аби наш У. Н. Союз зріс на сто тисяч членів, а ви браття хто ще не належить до У. Н. Союза горніться як один, бо то наш батько на чужині, він вже не одній вдові і сироті втер слези і не одному каліці поміг. Тож браття не відкладайте бо ніхто не знає, що його завтра чекає.

Тимко Шеремета,
член від. 179 У. Н. С.

В ОБОРОНІ ПОЛТАВЦЯ-ОСТРЯНИЦІ.

(Допись з Фазу, Марокко, Африка).

Тут містимо статтю отам. А. Ріжка-Незбієнка, придержуючись погляду, що кожна думка, коли щира, може бути подана до прилюдного відома. Погляди д. Ріжка — його приватні погляди.

Декотрі особи з українських політичних кол іноді кидають грязь на організацію „Товариства Вільного Козацтва" і також безумовно безпідставні нагінки на особу Отамана Полтавця-Остряниці.

Маючи на увазі те, що такі погляди скороспечених патріотів іноді попадають в пресу і таким чином творять неправдиві, безпідставні погляди у декотрих громадян, незнаючих всьог того тернистого шляху, що був повстав і нині продовжується за Незалежну Україну без інтернаціоналу і без всякого того соціялізму, що повстав далеко на Заході і немав опори в містах де його творили, я маю за честь і шану прохати Вас, Редакторе, цього листа надрукувати в поважаній газеті „Свобода".

Вільне козацтво на Україні повстало тоді коли люди ставши до керми після повалу російського царя, незнали своеї теріторії, не знали ні свого народа і прохали у московського уряду Керенського, як трусливі раби, якісь тільки повіти, щоб ними обмежити весь український рух. Свое соціяльне-партійне становиско вони як лідери поставили вище національного. Націоналістів гнали від дверей „Ради" зсилаючися так мовити, на потреби партій. Таке становище перших „лицарів" позорного минувшого, придбало багато неприхильників навіть серед політичних кол Заходу і справа влетіла в прірву, бо хіба-ж вони своїм розшукуванням через окуляри теріторії не визвали сміху у тих, західних проводирів світової політики?... Безумовно так! Хто міг говорити з тим, хто не тільки що не мае свого двору, але навіть і не знае чи він є, чи нема?...

А село, народ селянський, в той мент в більшости вже прокидався від довгого сну і відроджував свої національні традиції і ставав в лави змагання за свої національні і соціяльні права на тих традиціях, які і до сього часу живуть під стріхами нащадків волі і лицарства, а саме на принціпах того минулого, що є і буде гордостю нашої історії!... Селянство — діти козацької крові — ¾ всіеї України, нервово, нервово шукали певної дороги та хтоб став його справжнім проводиром. — Гасло вільного козацтва не кинув окремий чоловік. Ні, це був голос крові, на поклик котрої ішли сірі селянські свитки. Але їм ніхто з верхів не йшов на зустріч; здеґенеровані лідери хотіли волі партії, а не волі народа з колиски козацьких хуторів. — Ось в цей мент памятаючи пісні своеї матері, чуючи нервові шелести зелених ланів, з холодного краю, з мурів Петро-Павловської фортеці він, Отаман Полтавець-Остряниця, ніс з довгого полону рідні прапори на свій край, на свою рідну широку і простору теріторію. З прапорами стародавніх часів селянська маса, козацькі нащадки відродили те козацтво, яке любе і дороге кожному, хто націю ставить вище над свое життя. Як незмагалися лідери партій за свої портфелі, що тільки не обіцяли народу, але народ трудовий, народ в більшості булаву доручив Отаманови Вільного Козацтва Полтавцю-Остряниці, а не кому небудь з лідерів тих так званих соціялістичних партій і Ко. Тільки справжня любов до рідного краю, тільки кохання до свого народу не маючи на увазі про честолюбіе, його примусило, напревеликий жаль, у народа просити доручити булаву Скоропадському. Правда це була помилка, але треба вірити, що це було зроблено для того, щоб світові показати, що з гетьманською булавою на чолі народа стоїть чоловік справжнього гетьманського роду і відомий в тих колах, котрі в той час ще були грозою Европи. Правдиво сказати що ніхто не мислив, як також і Полтавець-Остряниця, щоб Скоропадський був недругом народу. — Я памятаю, що по всіх кутках України гуртувалися Товариства Вільного Козацтва і мислилося що ось-ось незабаром повстане велика козацька держава і зажие спокій по рідній землі без холопа і пана, але з традиційними Отаманами-Старшинами і безумовно народним гетьманом, котрий всеж таки не цар, а тільки голова Народної Ради і военний начальник, який і відповідає тільки Україні. Я памятаю, як імя Полтавеця-Остряниці бадьорно голосилося між козаками і була надія, але ті так звані патріоти а властиво соціялістичні партійники поставили вище утопію свого народа і нетільки не пішли в масу вільного козацтва, як свідомого елементу, щоб зміцнити народню силу і витворить форму держави по нашим національним прінціпам — але вони навпаки ріжними шляхами посіяли розбрат серед народа і довели його до страшної братоубивчої бійки, якої наслідком є те, що послушно наш народ зробить рабом III. інтернаціоналу.

І хоч і сталося так, але вірте, що бажання народні ще зовсім не убиті. Я вірю з козаками на чужині, що у народа живе віра і пошана до того, хто на Україну прибув першим з рідними прапорами. Народ свідомий, що живе на батьківщині, ще памятає Отамана Остряницю і, дай Боже, на Вкраїні ще блисне золота булава!...

А. Ріжко-Незбієнко.

ІЗ ПРИПОВІДОК СХОДУ.

Приповідки Сходу (з яких деякі повстали тому більше як тисячу літ, а инші ще давніще) славні своєю життевою мудрістю і вслучністю. Пізнаемо з них людей і життя, кождого слова, чи воно відноситься до політики, мистецтва, науки, буденного життя, чи до жінок, чи чоловіків, до молодих чи старих. Всюди находимо зерно правди, невишений гумор. Ось маленький вибір:

Держава і султан.

Державне добро і рибяче остя легко застрягають у горлі. — Коли володар хоче знищити любимця народу, хай відзначить його. — Грабіжник боїться суду, володар історії. — Дорога до цісаря веде попри богато цісаряток. — Коли йдеш до султана, примкни очі, колиж відходиш то уста.

Війна і мир.

Відворот у відповідну хвилю, то половина побіди. — Твою окровавлену шаблю обмиеш сльозами. — Кождий герой є сяк-так і — дурнем. — Що зробить шабля, те й розум міг би зробити.

Слава, гордість, вартість людини.

Будь перший, хоч би і між дурнями. — Заслуга і вірменська жінка старіються скоро. — Достоїнство, то килим що закривае всі хиби. — Земля заткае уста навіть найбільше жаждучому слави. — Люде, що чваняться своїми предками і картофлі, свое найліпше мають під землею. — Справжній чорт — то чоловік. — Доки ти не бачив чоловіка сердитого, не знаєш що він варта. — Чоловік безсоромний — кінь без віжок.

Розум, глупота, знання.

Мудрість то молода жінка — сама хоче бути в хаті хазяйкою. — Коли мудрість ожениться з глупотою, народиться сумнів. — Однодумців усе вважають наймудріщими. — Мудрість є на Сході, розум на Заході. — Каліграфи, то дурні. — Хто ділае лише згідно з своїм розумом, скоро втратить його.

Пустомельство й мовчанка.

Мудрість має десять заповідий: десять разів „мовчи!" а раз: „говори мало!" — Балакунови зрадити якусь тайну, — воду лити в сито. — Чим меньше [illegible] є мурчіння. — Гнів отвертого чоловіка, то лев за дня, мовчанка скритого чоловіка, тигр у ночі. — Рука не повинна помагати язикови говорити; коли рука працює, то язик їй не помагає.

Старість і молодість.

На двацятому році чоловік павич, на трицятому лев, на сороковому вовк, на пядесятому вючне звіря, на шістьдесятому лис, на сімдесятому малпа, а на вісімдесятому павук. — Розум не в старости, а в голові. — дві річи мусимо втратити заки пізнаемо їх вартість: молодість і здоровля. — Життя то склянка шербету (питкий мід) в горі солодке, на споді каламутне. — Молодість фальшива, вона кидае чоловіка; старість вірна йому аж до гробу.

Жінка.

Подружа спочатку солодке як мід, в середині без смаку як вода, вкінці гірке наче отруя.

Коли кури кудкудакають а когут мовчить, недобре на цьому обійстю.

Теща не памятае, що колись була невісткою.

Нема кориснішого на світі мебля над жінку.

Про добрих жінок не говорять.

Коні, жінки і фили — приятелі зрадливі.

Самі жінки грішать мало, — всетаки є вони причиною всіх гріхів.

Добра жінка то найдорозший дорогоцінний камень на світі— бо найрідкійший.

В день шлюбу зачинаеться чоловікова невільнича служба.

Кожда жінка знае скільки літ її сусідкам — та ніколи не знає, скільки їй самій літ.

Теща і поцукрована — таки гірка.

Оженися з жінкою повисільника, а вона хвалити-ме свого першого чоловіка.

Злий чоловік може бути добрим батьком — лиха жінка не буде й доброю матірю.

Дівчина належить своїм батькам, жінка чоловікові, вдова своїм дітям — але ніколи не належить жінка сама собі.

Довгий язик і короткий розум, надута наче мішок — то лиха жінка.

В раменах жінки мусить удуситися вченість.

Коли жінка мае гарні зуби, їй все виглядае смішним.

Добра жінка це так само рідкість як чоловік, котрий не жалував би, що оженився.

Що не говорилиб про жінок, все воно не відноситься до твоеї жінки.

З любови виходить подружжа, з полуміни дим.

Матвій Костишин.

ПРОЩАЙ!

(Останній день в Канаді).

Прощай чужий краю
Опікуне наш.
Зближаеся хвиля
Покинути час.
Бо недоля гонить
За щастям шукати
На котрому боці
Не хоче сказати.
Прощай!... вже небавом
Загине мій слід
В послідне ще молю
Виховай наш рід
Щоб знав що походить
З козацького роду
На кождому кроці
Боровсь за свободу.
Я ще днесь подяку
В останне складаю
У послідній хвили
Молю і благаю:
Пригорни як мати
До своеї груди
Не мори тюрмою
Покривджені люди.
Як було набиті
Тюрми; аж стогнали
А брати в неволі
Долю проклинали.
А ти вигоняла
Камінне глодати
Як лунали кличі
В бій за волю стати.
Ти нас всіх держала
Як підлу собаку
Днесь за твою ласку
Складаю подяку.
Складаю подяку,
Прощаюсь з тобою
А моиому серцю
Не жаль за тобою.
Роде мов пташина
Як весна наспів
Що лине де вітер
Свобідно ще віе.

Виннипеґ, Ман. Канада, 25. квітня, 1921.

ЯК ЖИТИ, ЩОБИ ДОВГО БУТИ МОЛОДИМ І ЗДІБНИМ ДО ПРАЦІ.

Кожен із нас бажає бути довго молодим, бо то одиноке правдиве щастя на землі. Чоловік у цій добі життя любить щиро, творить, думкою сягає до зір. Старість по більшій части холодна й егоїстична. А егоїзм, самолюбність нікому не дає справжнього щастя. Правдиве щастя на землі то: праця, погідний настрій ума й ущасливлення других. Любов других то сонце, котре опромінює нам це сіре, буденне життя.

Ті мають найбільше виглядів на довге і щасливе життя, котрі визначаються пильністю, тверезістю, погідний настрій ума, великою поміркованістю в усьому і котрі згідно з словами Великого Учителя, Ісуса, люблять ближнього як самого себе.

Лінивство, розпуста, пиянство не дадуть справжнього життя ані здоровля. Всі злі навички, розпуста, венеричні недуги приносять лише передчасну старість і обезсилення організму.

Скромна, моральна молодість вимннання всіх надужить, полова здержливість аж до одружіння — дають людині довгу, ясну молодість і здоровля.

Сили треба конче щадити й в молодости, щоби скоро не вичерпалися, щоби їх вистарчило на пізніще життя, для сповнення його поважних завдань.

Тому не слід бути за цією давньою приповідкою: „Молоде пиво, хай вишумиться". Бо молодь звичайно занадто „вишумлюється", тратить цінні сили на дрібниці, допускається надужить і часто паде жертвою тяжких венеричних недуг. А хороби ці скорочують життя і є жерелом умових недуг.

Хто прожив молоді літа свобідний від таких недуг, той має найбільше виглядів на довгу молодість, а щасливу старість. Але не всі люде це знають, або довідуються щойно тоді, як уже запізно. Або й коли знають, то такі легкодушні, що самі скорочують собі життя і спричинюють передчасну старість.

Чоловік повинен додержати полову чистоту аж до одружіння. Щобиж осягнути це повинен женитися вчасно на 24—25 році життя.

Віджививлятися треба як слід, раз на день їсти мясо, около чверть фунта, а крім цього: молоко, масло й добре випечений хліб. Головнож дуже здоровим є квасне молоко (йогурт). Російський вчений Мечніков каже, що квасне молоко продовжає життя. Дуже покріпляючим є теж: горох, фасоля, сочевиця, біб. Вони часто повинні бути на столі при обіді. Ці, такі поживні стручкові ярини можуть до деякої ступені заступати мясо.

Треба також дбати, щоби домашня худоба була здорова. Бо богато недуг з домашньої худоби переноситься на чоловіка, прим. чахотка (туберкульоза). Молоко від хорої корови — це отруя, бо в ньому є заразливі бацилі.

Дуже здорове є козяче молоко, бо кози западають на чахотку дуже рідко. Противно коров є около 30 процент хорих на цю страшну недугу.

Чистота тіла перешкоджує занедужанню, сприяє довгому вікови й здібности до праці. Тому бідай раз на тиждень слід брати теплу купіль температурою 28 ступнів, а білля часто міняти.

Мешкання повинно бути ясне, сухе і сонічне. Приємне охайне семейне гніздечко відтягає чоловіка від коршми, від огидного, задимленого „салуну", де людина тратить здоровля й сили.

Тому то слід обминати шинок як заразу, коли хочемо на довго бути здоровими й сильними.

Добра книжка вдержує нашого духа в молодости й свіжости. Отож треба читати богато — але корисних, повчаючих книжок, взагалі книжки, які принесуть користь нам у практичному життю. Добра книжка, то так як великий скарб, з якого черпаємо засоби до життя. Чоловік, що все не образується, старіється скоро. Не слід цього забувати. Оминаймо, скільки це можливо, умових потрясень, сильних зворушень, схвильовань. Заховаймо погоду духа. Не журімося цим, що вже проминуло, що вже не дасться змінити. Роздумуймо над цим що є, що буде. Не роздумуймо, не ломім собі голови над сумним минулим, а весело глядім у будучину. Не берім собі чогось надто до серця й памятаймо, що чоловік богато мусить перетерпіти в життю. Люде, котрі занадто журяться, навіть найменшою невдачею — старіються скоро й оглянуть.

Правильно треба йти на спочивок. Спати 8—9 годин на добу. Жінки повинні спати довше. Літом спати при відчинених вікнах, у тихій і темній кімнаті.

Не куріть ніколи натщче і не затягайтеся (не цілюкуйте) — воно спричиняює вчасне старіння організму.

Старайтеся щодня випорожнювати кишки. То найважніще й наперше услівя здоровля й сили.

Людвик Гольберг

МУЖИК ПАНОМ.

Комедія в пяти діях.

(Переклад з данського М. Ценевенка.)

2-гий лікар: (оповідає дальше): Чоловік цей поклався до постелі і не хотів ні їсти ні пити. Приятелі старалися переконати його, що помиляється, та які не придумували хитрощі, щоби присилувати його їсти й пити, все дарма. Він лише насміхався із них, говорив що це проти правил, щоби покійники їли і пили. Вкінці, один досвідчений в медицині чоловік узявся вилічити його доволі оригінальним способом. Він намовив свойого слугу вдати з себе мерця і дати віднести себе з усіми обрядами туди, де лежав хворий. Спочатку вони оба довго лежали і поглядали один на одного. Вкінці хворий став розпитувати другого, чому він явився тут. Цей відповів, що длятого, бо вмер. Опісля вони почали розпитувати один одного про це, як і від чого хто з них умер, і розповідали всі подробиці. Потім до другого — як було умовлено —, прийшло кількох людей і принесли йому вечерю. Цей піднявся в труні, повечеряв у смак і каже першому: „Щож, не пора і тобі попоїсти?"...

Іеппе: (в мить просипляється і говорить спросоня): Так! (Протирає очі і знову починає глядіти на оповідача).

2-гий лікар: (продовжає) Хворий вельми счудувався і питає: Абож ялося мердцеві їсти? А цей йому у відповідь, що коли він не зачне їсти, йому не довго побувати покійником. Хворий так і дав себе вговорити, спочатку їсти разом із другим, опісля спати, вставати, одягатися, словом — став наслідувати другого в усім, і, вкінці, знову ожив. Так, я міг би навести ще безконечне число примірів.

Іеппе: (відмахується, мимрить) Не-не-не!...

2-гий лікар: (продовжає). Ось і з вами, пане, приключилося подібне. Ви вбили собі в голову, що ви вбогий мужик. Одначе вам слід викинути ці думки з голови, тоді ви скоро знову видужаєте.

Іеппе: Так, хіба це можливо, що воно одна маячня?

2-гий лікар: Самособою. Ось ви чули саме, до чого доводить уява.

Іеппе: Так я справді не Іеппе?

2-гий лікар: А вжеж що ні.

Іеппе: І злюща баба Нілле не мая жінка?

2-гий лікар: Ну, деж би? Ви — вдовець.

Іеппе: І це також одна... уява, що в неї канчук — „жевжик"?

2-гий лікар: Алеж самособою.

Іеппе: І не правда, що вона вчера післала мене до міста за милом?

2-гий лікар: А вжеж, що ні!

Іеппе: І також неправда, що я пропив її гроші у Якова-шевця?

Камердинер: Алеж учера весь день пан провели з нами на полюванні.

Іеппе: І не правда, що я рогоносець?

Камердинер: Боже! Алеж ласкава пані вже кілька літ як небіжка.

Іеппе: (подумав хвилинку, підкидає головою). Починаю розшолопувати дещо. І думати більше не хочу про цього мужика — догадуюся, що це все сон запоморочив мене. Дивно, як то на чоловіка нападе така маячня.

Камердинер: Чи не пройтися би панови трошки по саду, заки приготовлять снідання?

Іеппе: Добре. Тільки, хай вони там поживвійше! Їсти і пити страх як хочеться. (Простягає руки до лікарів і виходить опираючись на них).

ЗАВІСА.

ТРЕТЯ ДІЯ.

Роскішна їдальня.

ПЕРША ЯВА.

Іеппе, пан, переодітий за приказчика, камердинер, два льокаї і сурмачі.

Іеппе: (входить із саду з усім своїм почотом, а, як побачив накритий стіл, кидається до нього): Ага! Стіл накритий! (Сідає, не ждучи запросин камердинера, і просто руками хапає із полумиска печене курятко розриває його на половину і, поклавши на стіл аба лікті, зачинає обідати мясо, на переміну то з одної то з другої половинки. Поглянув на бік, бачить самого пана, переодягненого за приказчика, і дальше їсть, не зводячи з нього очей.)

Камердинер: Якого вина прикажуть подати ласкавий пан?

Іеппе: Сам, чейже знаєш яке вино пю в ранці.

Камердинер: Пан звичайно пють рейнське. А коли сьогодні воно буде не до смаку ласкавому панови, зараз подам инще. (Наливає йому склянку).

Іеппе: (пробує рейнське але заразже випльовує, трапляючи просто на камердинера). Кваєе! Влийте-но в нього меду побільше, тоді буде добре. Я люблю більше солодке.

Камердинер: Так отже канарі-сек. Чи не покоштували би пан (наливає йому).

Іеппе: (пробує канарі-сек). Ось це добре винце. Зачинає пити, і в цюж мінуту сурмачі грають туш, на велике здивування Іеппе; він заразже зупиняється й обертається до них, колиж сурмачі в цей самий мент перестають, то він догадується, в чому річ і, на знак свого одобрення, можливо помалійше випиває склянку, заставляючи сурмачів довше тягнути послідню ноту). Молодці!... Іще склянку канальського соку! Зрозумів? (Цим разом раз-два випиває склянку і піднімає її, даючи знак, щоби такса́мо скоро зупинилася музика. Знову зачинає їсти, причому погляд його падає на пана-приказчика і він знову пильно й неприхильно глядить на нього). Відкіля дістав цього перстеня, що в тебе там на пальці?

Пан: Пан самі були ласкаві подарувати його мені.

Іеппе: Не пригадую собі. Давай назад! (Пан-приказчик подає йому перстень, і Іеппе застромлює собі його на палець). Коли й дав, так по пяному. Таких перстенів не дарується. Я опісля ще погляну, які то ще речі роздаровано вам. (Хапає руками торт, що стоїть перед ним, і їсть та говорить дальше). Челяді ніщо не належиться, кромі плати і харчів. Хоч згинь, не пригадую собі, щоби дарував вам щонебудь такого. Чому би то? Такого перстеня не купиш і за десять талярів. Ні, ні, діти, не ялося, не ялося! Не слід користуватися слабістю пяних панів своїх! По пяному я готов ізняти зі себе хоч і штани, а як протверезуся, віддавай все назад. А ні, то завдасть мені моя баба прочухана... Тьфу, що це я говорю? Знову зачинаю заплутуватися і забуваю хто я. Іще склянку канальського соку! (Камердинер наливає. Іеппе зачинає пити, але що музиканти задивилися і не заграли, він кричить їм): Гей, ви трубачі! (Він пе, а сурмачі грають, слідкуючи його, щоби на час перервати туш). Слухайте гарнесенько, що скажу вам, діти, і запамятайте собі: коли обдарую кого чим по пяному вечером, щоби небезпременно вернути мені це вранці. Ваш брат, як дістане більше, як йому треба, щоби бути ситим, зараз і ніс задре перед паном. (Знову впялив зір на пана-приказчика). Скільки жалування дістаєш?

Пан: Двісті талярів у рік.

Іеппе: Чорт тобі дасть скорше двісті талярів, а не я! Абож єсть з тебе пожитку на двісті талярів? Я сам працюю, як віл, з ранку до вечера і ледве-ледве заробляю... Ех, знову залізли в голову ці прокляті мужицькі теревені! Ще скляночку! (Скоро випиває і, піднявши склянку, зупиняє сурмачів, що пильно глядять на нього). Двісті талярів! Так це шкуру дерти з панів!? Слухайте, хлопці! Як покінчу з їдою, зачну вас вішати по одному за порядком. Знайте, зі мною щодо грошей жарти погані.

Камердинер: Ласкавий пане. Ми готові повернути все, що дістали від ласкавого пана.

Іеппе: Так, так!: „ласкавий пане", „ласкавий пане"! Знаю я, лабузитися і піддещуватися, ви майстри. Баки гнете мені, поки не висмоктаєте з мене останнього грейцара тай самі не станете „ласкавими панами". На язиці то у вас „ласкавий пане" а на умі — „наш роззява". Так, хлопці, не те у вас на язиці, що на умі. Ви — льокаї, точ-в-точ Абнер, що вітав Роланда: „Просимо до господи, братіку мій!" Та тут так і всадив йому кінджал у серце! (Хапає другий кусник із торта і зачинає плюндрувати його). Ні, Іеппе не дурень вам вдався. (Всі клякають на коліна і просять помилування. Іеппе оглядається, наче бажає переконатися, чи всі на колінах, потім простягає руки по обох боках стола). Встаньте, дурні, поки я їм! Опісля погляну, як в чому діло, хто з вас заслужив на шибеницю, хто ні. Тепер хочу веселитися! Де війт?

Камердинер: Він тутже жде.

Іеппе: Щоби зараз прийшов!

ДРУГА ЯВА.

Іеппе, пан, камердинер, сурмачі і війт.

Війт: Що пан прикажуть ласкаво?

Іеппе: (жмякає торт, зовсім рівнодушним тоном): Хочу тебе повісити, ось і все.

Війт: Яж ніщо злого не вдіяв, прошу пана. За щож мене вішати?

Іеппе: Ти — війт?

Війт: Так, прошу пана.

Іеппе: І ти ще питаєшся, завіщо тебе вішати?

Війт: Я служив, прошу ласки пана, вірно і правдиво, всього допильновував. Пан самі ставили мене за примір иншим людям.

Іеппе: Ще би то не пильнував! Це видно по твоїй одежі. Скільки дістаєш на рік?

Війт: Пядесять срібних на рік.

Іеппе: (зірвався з крісла і починає ходити там і назад). Пядесять срібних! Заразже повісити його!

Війт: Таж менше і не можна, прошу ласки пана, за цілісенький рік трудів і клопотів.

Іеппе: Саме тому тебе і слід повісити, що дістаєш усього пядесять срібних, а вистарчає тобі на сюртук і на усякі хвинтихлюшки! І коли воно так, то ти не обкрадаєш мене бідного? Відкіляж ти береш це все?

Війт: (клякає) Ласкавий пане! Помилуйте мене ради моєї нещасливої жінки і маленьких діток!

Іеппе: Скількож у тебе дітей?

Війт: Семеро ласкавий пане.

Іеппе: Семеро! Заразже повісити його, приказчик!

Пан: Прошу пана, я не кат.

Іеппе: Не вспів бути ним — так ще будеш. Ти, як подивлюся, для всего добрий. Як повісиш його, то опісля я тебе повішу.

Війт: Ах, ласкавий пане! Невжеж не помилуєте?

Іеппе: (знову ходить там і назад, сідає, пробує склянку „канальського соку", пє скоро під туш сурмачів, знову встає і починає ходити). Пядесять срібних, жінка і семеро дітий. Вже коли ніхто другий не схоче повісити тебе, сам повішу! Знаю я вас, молодців-війтів. Памятаю, як ви обіходилися зі мною і з иншими вбогими мужиками... Ех, знову полізли до голови ці прокляті мужицькі теревені! Я хотів сказати, що знаю всі ваші звички, як своїх пять пальців, так що сам міг би бути війтом, колиб до цього прийшло. Ви збіраєте собі пінку зі сметанки, а панам дістається, за позволенням сказати, дуля, коли не що гірше. Я думаю, як світ іще простоїть, так ці самі війти стануть панами, а пани — війтами. Всуне мужик вам або вашим жінкам одного срібного в руку, ви зараз і заспіваєте перед панами: „Бідний чоловік, а добрий, дбайливий, так усе з ним такі пригоди, що ніяк чинщу заплатити не може, і земля у нього не добра і на худібку моравиця" і все таке. Ось якими байками ви кормите панів. Ні, панцю, не дам я себе так водити за ніс, я сам мужик і син мужика... Бач, знову полізла ця чортівщина... (йому нараз впало щось на думку, і він величаво починає проходжуватися по кімнаті). Кажу вам, сам мужик і син мужика, бож Авраам і Ева, наші прадіди, були мужики.

Пан: (клякає також). Ах, прошу вас, пане! Пожалійте його ради його бідної жінки. А то з чогож їй жити з малими діточками?

Іеппе: Хтож каже, щоби вони всі жили? Можна і їх усіх повісити.

Пан: Ах, пане, у нього така мила гарна жінка.

Іеппе: Ось що! (наступає на пана-приказчика) Ти, може бути, сам з нею любишся, що так розпадаєшся за нею? Приклякати її сюди.

ТРЕТЯ ЯВА.

Тісамі й Ерік, переодягнутий за війтиху.

Ерік: (підходить до Іеппе з низькими поклонами й цілює його руку).

Іеппе: Ти жінка війта?

Ерік: Так, прошу пана!

Іеппе: Яка любка! Останеш тут зі мною?

Ерік: Панови треба лише приказати, я ваша слуга.

Іеппе: Гей, ти! (Прикликає до себе війта і говорить йому на пошепки). Ти не від того, щоби твоя жінка?... (Поклепує його по плечи).

Війт: Дуже вдячний панови за честь для мого бідного дому.

Іеппе: Гей, поставте їй тут крісло. Вона їстиме зі мною. (Садить переодягнутого Еріка рядом із собою й щиро частує його потравами і напитками, дає йому пити з своєї склянки, робиться все ніжнішим і ласкавіщим і вкінці, вибухає пісонькою):

Миленька голубко,
Послухай мене
Ах, дай із любови...
Обніми...

(Дальше буде)